

ПИСАНО НАЛИЧЈЕ ПРЕДМЕТА:
КЊИЖЕВНО–АРХЕОЛОШКИ
МЕЃУПРОСТОРИ

Савремена гимназија,
Београд

Последњих деценија академске дисциплине постале су тесне. Мисао, занавек узбуркана и нестрпљива, снажно је нахрупила на њихове граничнике; нагрнула је на танане, људском руком исписане линије које раздвајају области компетенција и деле очито од очитијег, науку од уметности, хуманистику од друштвених наука. Оно што је некада било јасно, што је имало дијамантску форму и челични интегритет попустило је пред налетима идеја чија је природа безмало мешовита. Период родних, класних и расних студија давно је ушао у константу где ће и починути; мисао у новим, интердисциплинарним међупросторима сада рађа поља чудних имена и још чуднијих диспозиција: биоматематика, неурохуманистика, когнитивна наратологија, студије чудовишности.

Можемо ли било коју од њих назвати другачије до хибридном? Мешање, амалгамација, синтеза речи су којима се описује ново академско рухо.

Темат пред вама представља једно од ових поља, чудовишно у својој хибридности, заводљиво у својој чудовишности. У њему се преклапају књижевност и археологија, две науке, две дисциплине које наизглед делују неспојиве. Док се прва превасходно бави речима, друга је оријентисана на предмете; једна је превасходно графичка дисциплина, друга је махом виђена као тактилна. Међутим, негде између речи и ствари, на пола пута од предмета до текста, отвара се поље њихових заједничких могућности и сврха темата који је пред вама јесте да их лоцира, мапира, опише и истражи.

Постоји популаран мит о археологији који каже да је она ограничена на дуге сате под земљом и каталогизацију предмета из давно заборављених, егзотичних времена. Желели бисмо да овај мит доведемо у питање: археологија као наука није ограничена на дубоку прошлост, нити је неопходно бити Индијана Џонс и посетити камбоџанске џунгле. Археологија је дисциплина која се превасходно бави *материјалном* културом свих историјских епоха. Оне могу бити удаљене као палеолит, или блиске као Други светски рат, који је још увек свеж у сећањима појединаца. Међутим, чак и дефиниција археологије као науке о предметима драстично је ограничавање њеног утицаја и моћи, пошто археологија може имати (и често има)

много шири задатак: археологија је друштвена критика, она је наука која се бави друштвеном сфером у целини, свим њеним материјалним и идејним пољима. И књижевност и филозофија, и историја уметности, и економија, и архитектура, и пејзаж – све ове друштвене компоненте имају своје материјалне манифестације и, у савременој археолошкој теорији, раздвојиве су искључиво у циљу анализе и јаснијег поимања њихових односа. Ван пракси интелектуалних сецирања, археологија је органска целина са осталим дисциплинама – друштвеним, хуманистичким и природним.

Археологија је један од безбројних улаза у трансдисциплинарност која је свакако академска реч дана. Али, за разлику од интер- и мултидисциплинарности које је заменила, трансдисциплинарност својим префиксом призива могућност не *комбиновања* различитих дисциплина које су *a priori* раздвојене, нити тражење заједничких чинилаца; она призива могућност превазилажења дисциплинских ограничења и стварање једног уистину хибридног, па гдекад и академски револуционарног простора у коме се идеја дисциплине као деловања у јасно омеђеном пољу истраживања губи. Она нестаје, односно бива *трансцендирана*.

Нескромно и са великим очекивањима, темат пред вама нуди (или јој се барем нада) управо једну такву врсту трансценденције ка књижевно-археолошким међупросторима.